

Причиною цього є відсутність належним чином спланованої стратегії діяльності, неузгоджене використання кількох методів дипломатичного регулювання конфліктів одночасно. Саме одностайність є запорукою ефективної діяльності ООН на міжнародній арені. На порядку денному стоїть вирішення ще однієї проблеми – матеріального забезпечення попередження виникнення конфліктів. На даний час варто констатувати факт, що успіх превентивної дипломатії багато в чому залежав від ефективної діяльності власних інститутів конфліктуючих країн (Македонія, Гватемала, Перу, Чехія) – країни мали сильні контролюючі спецслужби та збройні сили. Тому превентивна дипломатія ООН має відповідати глобалізаційним потребам і повсякчас реформуватися.

Література:

1. Микитін А. И. Міжнародні конфлікти та їх врегулювання / А. И. Микитін // Світова економіка і міжнародні відносини – 2006. – № 2. – С. 8–9.
2. Гаврилова Н. В. Превентивна дипломатія в сучасній теорії міжнародних відносин / Н. В. Гаврилова, Г. Р. Кухалейшвілі // Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія. – 2011. – Вип. 2. – С. 84–89.
3. Zartman W. Preventive Diplomacy: Setting the Stage. Preventive negotiations: Avoiding Conflict Escalation / William Zartman. – New York : Rowman&Littlefield Publishers, inc., 2000. – 336 p.
4. Глава ООН призвал розширити арсенал превентивної дипломатії (09.09.2011) [Електронний ресурс] // Організація Об'єднаних націй. Офіційний сайт. Центр Новин ООН. – Режим доступу : <http://www.un.org/russian/news/fullstorynews.asp?newsID=16193> (дата звернення – 10.10.2016) – Заголовок з екрана.

Науковий керівник: Сіваш О. М., к.ю.н., доцент кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

О. Ю. Балашова¹

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЮВЕНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ: ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Діти – це специфічна категорія суспільства і через особливість свого соціального становища вони потребують окремого підходу, методів норма-

¹ Студентка 4 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

тивно-правового регулювання та захисту. Відповідно до статті 1 Конвенції про права дитини від 20 листопада 1989 р. дитиною є кожна людська істота до досягнення 18 – річного віку, якщо за законом, застосовуваним до даної особи, вона не досягає повноліття раніше [1, ст. 1].

На жаль, реальний стан речей засвідчує, що діти часто стають суб'єктами правопорушень, зокрема кримінальних злочинів. За даними судової статистики, кількість кримінальних справ про злочини, вчинені неповнолітніми чи за їх участю, що перебували у 2015 р. на розгляді місцевих загальних судів України, становила майже 7 тис. [2]. Тому безумовно необхідним є застосування спеціальних нормативно-правових норм щодо здійснення правосуддя за участю дітей, що регламентують цю сферу як на рівні міжнародного права, так і на рівні національного права.

Ми погоджуємося з позицією, яку виклав В. М. Стешенко, що сучасне міжнародне право універсального характеру не містить спеціальних міжнародно-правових договорів, які регулюють питання ювенальної юстиції [3, с. 156]. Наразі здійснення ювенальної юстиції засноване на загальних нормах Статуту ООН, Загальної декларації прав людини від 10 грудня 1948 р., Міжнародного пакту про громадянські та політичні права і Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 р., а також на нормах Женевської декларації прав людини від 26 вересня 1924 р., Декларації прав дитини від 20 листопада 1959 р. та Конвенції про права дитини від 20 листопада 1989 р.

Наведені вище акти здебільшого містять загальні принципи, що регулюють статус дитини та систему міжнародно-правового захисту прав дитини, зокрема як учасника кримінально-правових відносин. Першу групу принципів цілком репрезентує такий загальний принцип прав дитини: жодна дитина не може піддаватися катуванням та іншим жорстоким, нелюдським або таким, що принижують гідність, видам поведження чи покарання. Ні смертна кара, ні довічне тюремне ув'язнення, які не передбачають можливості звільнення, не призначаються за злочини, вчинені особами, молодшими 18 років. Другу групу принципів складають гуманне ставлення до кожної позбавленої волі дитини і повагу до гідності її особи з урахуванням потреб осіб її віку. Зокрема, кожна позбавлена волі дитина має бути відокремлена від дорослих, якщо тільки не вважається, що у найкращих інтересах дитини цього не слід робити, та мати право підтримувати зв'язок із своєю сім'єю шляхом листування та побачень, за винятком особливих обставин [1].

Одним з універсальних міжнародно-правових документів, що регулюють порядок здійснення правосуддя щодо неповнолітніх і, зокрема, містить саме

поняття «ювенальної юстиції» є Мінімальні стандартні правила, що стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх (Пекінські правила) від 29 листопада 1985 р. Цей документ займає центральне місце у системі універсальних актів рекомендаційного характеру щодо цього питання. У Пекінських правилах 1985 року зазначається: «... за вчинення правопорушень, що караються за законом держави, неповнолітні мають притягуватися до відповідальності, яка відрізняється від відповідальності повнолітніх осіб...». У світовій практиці доведено, що суддя, який засудив дорослого злочинця, не може судити неповнолітнього і це положення, на нашу думку, є надзвичайно важливим. У пункті 1.4 Пекінські правила встановлюють, що правосуддя щодо неповнолітніх має бути складовою процесу національного розвитку кожної країни в рамках всебічного забезпечення соціальної справедливості для всіх неповнолітніх, одночасно сприяючи таким чином захисту молоді та підтриманню мирного порядку в суспільстві.

З огляду на зазначені положення, хотілося б проаналізувати сучасний стан системи відправлення правосуддя стосовно дітей в Україні, перспективи впровадження ювенальної юстиції та наявне національне нормативно-правове регулювання стосовно цього питання.

Як зазначає К. Б. Левченко, у зв'язку з браком уваги до проблем неповнолітніх та за відсутності спеціальних підходів до цієї категорії громадян у національному судочинстві, а також з метою врахування міжнародних стандартів у цій сфері, в Україні було розпочато процес створення юстиції спеціально для неповнолітніх т. зв. ювенальної юстиції. Перші ініціативи щодо створення системи ювенальної юстиції в Україні здійснювалися з 2003 року у формі підготовки та оприлюднення низки інформаційних матеріалів та проектів нормативних документів, впровадження регіональних пілотних проектів [4, с. 46, 47].

Ще у 2005 році в Україні було розроблено Концепцію створення та розвитку системи ювенальної юстиції в Україні, головною метою якої передбачалося підвищення рівня правового захисту неповнолітніх, зменшення рівня дитячої злочинності, підвищення відповідальності держави і суспільства за умови зростання та розвитку дітей. Ця Концепція містить багато важливих положень, зокрема, визнається необхідність впровадження інституту пробації, створення спеціалізованих ювенальних судів і суддів. З огляду на нещодавно запущену в Україні судову реформу, яка зокрема знайшла своє вираження у викладенні Закону України «Про судову реформу і статус судів» у новій редакції від 2 червня 2016 р., було б логічно припустити, що в ньому було втілено певні концептуальні засади Концепції.

Але, на жаль, ні. І мабуть, враховуючи вплив судової реформи на систему судочинства України, питання про систему ювенальної юстиції поки не стоїть «на порядку денному»: система здійснення правосуддя нині перебуває у дещо «колаптичному» стані, коли кількості діючих суддів ледве вистачає для забезпечення принципу неупередженості, тому не вбачається можливим запровадження додаткової судової спеціалізації– ювенальних суддів.

Не можна залишити поза увагою той факт, що економіка України наразі дуже залежна від грошової допомоги іноземних донорів. Україна підписала низку європейських угод, які містять умови отримання чергових валютних траншів, однією з яких є впровадження системи ювенальної юстиції. Але можна однозначно сказати, що слід зважати на сучасні реалії і визначати формування системи ювенальної юстиції питанням досить актуальним, але поки що не зовсім реальним для запровадження. Як висновок з питання нормативного регулювання системи ювенальної юстиції – воно потребує подальшого доопрацювання як на міжнародно-правовому, такі на національному рівні.

Література:

1. Конвенція про права дитини [Електронний ресурс] : Прийнята Резолюцією 44/25 Генеральної Асамблеї від 20 листопада 1989 р. – Режим доступу : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/childcon.shtml
2. Аналіз стану здійснення судочинства в 2015 р. (за даними судової статистики) [Електронний ресурс]. –Режим доступу : [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/D7F9F72E78DA88ECC2257F730036F282](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/D7F9F72E78DA88ECC2257F730036F282)
3. Стешенко В. Н. Международно-правовое регулирование ювенальной юстиции в документах Организации Объединенных Наций [Електронний ресурс] / В. Н. Стешенко// *Legea și viața* : междунар. научн. – практ. прав. журн. – Кишинев : Дом печати, 2013. – № 12. – С. 154–158. – Режим доступу : <http://www.legeasiviata.in.ua/archive/2013/12-4/40.pdf>
4. Левченко К. Б. Державна політика у сфері створення системи ювенальної юстиції[Електронний ресурс]/ К. Б. Левченко// *Відновне правосуддя* : шоквартальний бюлетень. – 2007. –№1 (5). –С. 46–49. –Режим доступу :[http://uccg.org.ua/bulletin/Articles/01\(5\)/05 – Juvenalna_justytsiya/050501.pdf](http://uccg.org.ua/bulletin/Articles/01(5)/05 – Juvenalna_justytsiya/050501.pdf)

Науковий керівник: Стешенко В. М., к.ю.н., доцент кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.